

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus JUUNI 2018

Soojad tervitused sõbruskogudusele Haapsallu!

Olen oma kirju juba mitmeid aastaid lõpetanud ühe konkreetse kirjakohta, mis on mulle eriti lähedaseks saanud. See on Jeremia raamatu 29:11, milles öeldakse:

„Sest mina tunnen mõtteid, mis ma teie pärast mõlgutan, ütleb Issand: need on rahu, aga mitte õnnetuse mõtted, et anda teile tulevikku ja lootust.“

Tooksin veel esile kirjakohta viimased sõnad: „et anda teile tulevikku ja lootust“. Kui kohtan oma elus uusi väljakutseid või raskusi, olen saanud toetuda lootusele, et Jumal on juba valmistanud mulle tee. Usun, et Jumal juhivad ka kogudust, koguduseliikmeid ja töötajaid tuleviku lootuses.

Kirjakoha alguses öeldakse: „Sest mina tunnen mõtteid, mis ma teie pärast mõlgutan“. Usun, et Jumalal on visioonid kõikide inimeste eludes. Temal on ka imeline plaan Sinu tulevikust.

Sel suvel on Haaga koguduse elus ja minu elus tulemas suuremad muudatused. Olen olnud Haaga koguduse õpetaja neli aastat ja nüüd on mind valitud Helsingi toomkoguduse õpetajaks. Septembri alguses alustan uues koguduses tööd.

Haaga koguduse uus õpetaja valitakse sügise alguses. Novembri alguses leiavad aset kogu Soome kirikus valimised, kus valitakse uued koguduste juhatuse- ja nõukoguliikmed. Haaga koguduse juhatuses on 14 liiget ja õnneks mõned liikmed on nõus ka uutel valimistel kandideerima.

Muudatusi tuleb aina juurde iga inimese ja koguduse elus. Peredesse sünnib juurde lapsi ja lapselapsi ja samal ajal ka lähedasi kutsutakse taevasesse koju. Mõned meie soovidest täituvad ja mõned purunevad. Mõnikord on argipäev väga raske ja mõnikord elu naeratab. Siiski võime uskuda, et ükski muutus ei sünni ilma Jumala teadmata. Tema näeb kaugemale ja teab juba järgmist sammu. Nii on Ta lubanud ja Temale saame kindlalt loota ja toetuda.

Ükskõik mis muutused meid ka sel suvel ees ei oota, Jumal on meile lubanud anda tulevikku ja lootust.

Õnnistatud suve!

Marja Heltelä
Haaga koguduse õpetaja
Tõlkis Lea Salumäe

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA JUUNIS.

R, 1. juuni kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

L, 2. juuni kl 11-16 Lääne praostkonna päev Nõval. **Kl 9.30** ühendkooride proov (Nõva kooli õu).

Kl 11 avajumalateenistus Nõva Püha Olavi kirikus. **Kl 14.45** kontsert Nõva kooli õuel.

P, 3. juuni kl 11 sõnajumalateenistus. Teema: Kaduvad ja kadumatud aarded. Teenivad Kristo

Hüdsi ja Kalle Jätsa. **Kl 12** muusika veerandtund. Esinevad Haapsalu Muusikakooli laulueriala

õpilased. **Kl 16 Kirikukontsert – 145 aastat Rudolf Tobiase sünnist.** Esinevad: segakoor

"Vanemuine" (Tartu), dirigent Valli Ilvik; kammerkoor "Helin" (Saaremaa), dirigent Mai Rand; Käina segakoor "Hiivula" (Hiiumaa), dirigent Sirje Lillo ja Haapsalu toomkoor dirigent Sirje Kaasik.

Kontserdi kunstiliseks juhiks on Valli Ilvik. Orelil Anneli Klaus Sissepääs vaba annetusega (Haapsalu toomkirik).

R, 8. juuni kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 10. juuni kl 11 jumalateenistus armulauaga. Teema: Kutse Jumala riiki. Teenivad piiskop Tiit

Salumäe, Teno Ilves ja organist Lia Salumäe. **Kl, 16 Cyrillus Kreegi päevade kirikukontsert.**

Kreegi laulud aastast 1918. Filharmoonia Kammerkoor, dirigent Tõnu Kaljuste. Pilet 5€ (Toomkirik).

N, 14. juuni kl 12 – Leinapäeva palvus Toomkiriku ristimiskabelis.

R, 15. juuni kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

P, 17. juuni kl 11 Jumalateenistus armulauaga. Teema: Kadunud ja jälle leitud. Teenivad piiskop

Tiit Salumäe, Kalle Jätsa ja organist Lia Salumäe (Toomkirik).

R, 22. juuni kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

L, 23. juuni kl 14 – võidupüha aktus. Tervituskõne Tiit Salumäe. Aasta Eurooplase tiitli üleandmine.

Laulab koguduse toomkoor (Haapsalu raudteejaam).

P, 24. juuni kl 11 Jumalateenistus armulauaga. Teema: Teevalmistaja. Teenivad piiskop Tiit

Salumäe, Teno Ilves ja organist Lia Salumäe. **Kl 16 Surnuaiapäeva jumalateenistus** (Vana

kalmistu). **Kl 17 Surnuaiapäeva jumalateenistus** (Metsakalmistu).

N, 28. juuni kl 19 Tšaikovski festivali kirikukontsert Peterburi Riiklik Akadeemiline Koorikapell.

Ettekandel Tšaikovski, Rahmaninovi ja Sviridovi koorimuusika. Dirigent Vladislav Tšernušenko.

Piletid piletimaailmas (hind 20€ / soodus 16€) (Toomkirik).

R, 29. juuni kl 9 hommikupalvus (Jaani kirik).

L, 30. juuni kl 16 kirikukontsert. Peterburi Suur Sümfooniaorkester (Loode Venemaa). Ettekandel

Tšaikovski Aastaajad – mai, juuni, juuli. Piletid piletimaailmas (hind 20€/15€). (Toomkirik)

MEIE KIRIK, MEIE RIIK.

Praostkonna päeva korraldustoimkond kutsub Sind 2. juunil Nõvale, kus toimub selle aasta EELK Lääne praostkonna- ja laulupäev. Mõtleme tänus meie kirikule ja meie riigile. Laulus on meie tänu ja palve.

Kell 11 on jumalateenistus Nõva kirikus, pärast seda mälestushetk ja lillede panek Vabadussõja ausamba juures, sealt läheme puhkpillide saatel rongkäigus Nõva kooli juurde. Seal on näitused, töötoad, lõunasöök, kohvilaud ja muud huvitavat.

Kell 14.45 algab laulupäeva kontsert näidendiga "Josephine lugu", mängivad pasunad, laulavad praostkonna koorid eraldi ja ühendkoorina.

Kõik on oodatud Nõvale Jumalat üheskoos tänama ja talle laulma!

Tule üksi või tule perega. Lastele on ka huvitavat tegevust!

Kohtume Nõval!

KIRJUTAME ISE PALVEID!

Augusti lõpus toimub meie koguduses sõpruskoguduste päev. Selle sündmusega seoses oleme plaaninud välja anda väikese palveraamatu, mis sisaldab 100 palvet Eestimaale. Oleme palunud palveid kirjutada ka meie sõpruskoguduste liikmetel ja kaaskristlastel Haapsalu linna teistest

kogudustest. Hea Johannese Sõnumite lugeja, ole Sa noor või vana, usus alles algaja või juba kogenud – kutsun Sind üles kirjutama oma palve ja saata see minule. Palvete temaatika ei ole piiratud: võid kirjutada söögipalve, hommiku- või õhtupalve, tänu-, kiitus või ülistuspalve, patukahetsus- või meeleparanduspalve, palve oma kodumaa eest, oma lähedaste eest, koguduse eest, sõprade eest, igapäevase leiva eest, riikide ja rahvaste eest, noorte eest, rahu eest maailmas jms – võimalikke teemasid on väga palju.

Kui Sinul on südames mingi probleem või küsimus, mida Sa tahaksid Jumala ette kanda, siis pane oma palve kindlasti ka kirja. Mida lihtsam palve, seda siiram. Ka on lühem palve parem, sest Jeesus ise keelas meid palvetades liigselt lobiseda. Ühises palves on suur vägi. Kui soovid, et Sinuga koos palvetaks Sinu palvet sadu erinevaid inimesi, nii siin Haapsalus kui ka meie sõpruskogudustes, siis ära pelga oma palvet meile loovutada.

Palved palun saata hiljemalt 20. juuniks mulle e-postiga karin.teder@mail.ee või anda minu kätte paberile kirjutatuna. Kirikus ikka kohtume. Andku Püha Vaim Sulle õigeid palveid ja ka kirja panna!

Karin Teder

LASTEKIRIKU AASTA.

Sel aastal rääkisime lastekirikus kahest tähtsast mehest Piiblis: Joosepist ja Moosesest.

Joosepi kaudu õppisime me eelkõige oskust andeks anda. Kuigi Joosepi müüsid maha tema omad vennad võõrale rahvale, ei mõelnud Joosep mitte sellest, kuidas neile kätte maksta, vaid siis kui vennad abi vajasisid, aitas neid ja ei pidanud viha. Oskus andeks anda on elus väga vajalik. Me kõik teeme vigu ja meiega käitutakse tihti ülekohtuselt. Anname andeks, siis antakse ka meile andeks.

Teine mees Mooses õpetas meid alati lootma Jumalale. Ka siis kui olukord tundub täiest võimatu ja inimlikult ei näe me mingit väljapääsu. Moosese ema pani oma väikese beebi pigitatud korviga jõkke ja ta sai usaldada ainult Jumalat, et Mooses päästetakse. Jumal päästis väikese Moosese ja oli temaga ka siis, kui ta suurena iisraeli rahva Egiptusest välja juhatas. Jumal ei jäta meid kunagi, Ta aitab alati, Jumala käes on kõik võimalik!

Lastekiriku lapsed olid sel aastal väga tublid ja ka jõuluvana ei unustanud neid. Pakid jõudsid küll kohale väikese hilinemisega, aga rõõmustasid lapsi väga. Ka ülestõusmise pühadeks said lapsed kingitused Saksamaalt Strausside perelt ja Austriast. Šokolaadijānesed olid väga maitsvad!

Lastekiriku aasta lõpetasime emadepäeval, lapsed said koos mängida ja kuna me olime aasta jooksul õppinud Meie Isa palvet, siis said lapsed vahva mängu käigus kontrollida, kas palve oli ikka peas. Oli küll!

Aitäh tublidele lastele ja kohtume sügisel! Kutsuge ka oma tuttavaid lapsi lastekirikusse. Jumala tundmine on tarkuse algus!

Sirje Jätsa

Lastekiriku juhataja

TALGUPÄEV.

Mai alguses toimus Jaani kirikus ja kiriku hoovis talgupäev. Talgupäeva eest vastutas Kalle Jätsa ja vahenditega varustas Madis Kütt. Mõlemad olid ka muidugi väga tublid töötegijad. Korrastatud sai kiriku ümbrus, lillepeenrad ja ka kiriku sisemus.

Kõige huvitavam ja muidugi ka kõige raskem oli Jaani kiriku torni koristamine. Seal leidus aastatega kogunenud asjade hulgas ka huvitavaid leide. Leiti vana korjanduskarp, mis oli küll roostetanud, kuid terve. Samuti leidus seal vanu toole, kirikupinke ja mootor, mis kunagi oli mõeldud ventilaatori jaoks. Töö oli tolmune ja raske, aga kõik sai tehtud tänu tublidele talgulistele. Ka Jaani kiriku toolid said kõik puhastatud, samuti altar ja kantsel.

Perenaised valmistasid talgulistele maitsva seljanka. Ühises kohvilauas rõõmustasime kordaläinud päeva üle.

Aitäh Taevaisale ilusa ilma eest ja aitäh kõigile, kes tulid talgule! Õnnistagu ja tasugu Jumal kõigile, kes abiks olid!

Sirje ja Kalle Jätsa

JAANI KIRIK ON TAAS TEELISTELE AVATUD.

Juba kuendat aastat järjest on Jaani kirik avatud teelistele. Kirikut saab külastada reedeti ja laupäeviti kell 11 - 14 ning pühapäeviti kell 13 - 16.

Hea sõber! Kui sa tunned, et tahad nimetatud projektis kaasa lüüa, siis ära kõhkle, vaid anna endast teada Kalendri veel vabade aegadega leiad kodulehelt.. Kontaktisikuteks on Tiit Mihelson ja Lia Salumäe: tel 5303 9835, e-post haapsalu@eelk.ee. Sul avaneb meeldiv võimalus olla teejuhiks neile, kes pühakotta astuvad.

Vaata: <http://www.teelistekirikud.ekn.ee/2018/>

Lia Salumäe

LINNUKESEL POLE MURET.

Linnukesel pole muret,
tema laulab häälrel suurel.
Inimlaps võiks õppust võtta –
kedagi ei jäeta hätta.

Looja armastus ja heldus,
sellel pole lõppu- algust.
Tema avab oma süle,
valvab meie kõigi üle.

Luuleread pani kirja Tiia Laar teeliste kiriku valves paar nädalat tagasi.

LIA SALUMÄE – AASTA EMA LÄÄNEMAAL.

Lastekaitsepäeval, 1. juunil tunnustatakse Iloni imedemaal Lia Salumäed, tänavust aasta ema Läänemaal. See pidulik sündmus toob Haapsallu kokku peaaegu kõik Salumäe pere liikmed. Lääne-Eesti arenduskeskuse nõukogu esimees, Haapsalu linnaepea Urmas Sukles annab Liale üle ehtekunstnik Keiu Kullese autoriehte.

Lia esitasid aasta ema kandidaadiks tema lapsed.

Lia ja piiskop Tiit Salumäe peres on viis last ja üheksa lapselast. Kõik lapsed on õppinud muusikakoolis. Tütred Mirjam ja Lea käivad ema jälgedes, nende töö on seotud muusikaga: Mirjam elab Lõuna-Saksamaal ja töötab viiuliõpetajana, Lea on Soomes Seinäjoel kirikumuusik.

Tütred Maria ja Lydia elavad Haapsalus. Lydia töötab Rannarootsi muuseumis, Maria on saksa filoloog, tegutseb väikeettevõtja, giidi ja tõlgina. Poeg Tiit on väikeettevõtja, elab perega Nõmmel, Lia lapseõlvekodus.

Tütar Maria sõnul on ema andnud kõigile lastele edasi oskuse väärtustada kodu ja perekonda ning usu Jumalasse. Koos usuga tulevad ka armastus, hoolimine ja turvatunne, tülitsemisele järgneb alati leppimine.

Lia Salumäe on töötanud 42 aastat EELK Haapsalu Püha Johannese koguduses muusikajuhi, organisti ja koorijuhina. Ta on koolitanud noori organiste, on abiks koguduse diakoonia- ja kantseleitöös, laste ja noorte juhendamisel. Lia teenib muusikuna ka Martna ja Ridala kogudust ning on EELK Lääne praostkonna muusikatöö juht.

Kui suur üllatus aasta ema tiitel oli?

See oli tõepoolest suur üllatus, puhtalt laste algatus ja minu eest salajas hoitud.

Kõik viis last on nüüd suured, kas nüüd jääb sul enda tarvis rohkem aega?

Nüüd naudime abikaasaga vahel ka neid hetki, mil saame kaheksi olla, aga ma ei saa öelda, et emana on elu kuidagi raske. Muidugi on ka raskeid ja kiireid hetki, aga ikkagi on see rõõmus teenimine - olla laste jaoks olemas ja neid suureks kasvatada. Hoiame ka nüüd lastega tihedat sidet, aitame üksteist, kui on vaja lapselapsi hoida või neid kuhugi viia. Tore, et lapsed ei karda abi küsida.

Millised vanemad te olite, kuidas oma lapsi kasvasite?

Olime noored ja ranged vanemad. Lapsi oli palju, kõik enam-vähem ühel ajal väikesed, piirid pidid paigas olema.

Ühe lapse kogemust mul polegi. Olin 20, kui kaksikud sündisid. Saime selle teada kaks kuud enne sündi, tol ajal ju ultraheli jm moodsaid asju polnud. Lugesime kirjandust. Minu ja Tiidu ema aitasid. Tiidu ema oli suure pere ema ja ka Tiidul oli kogemusi, kuidas väikestega hakkama saada.

Minul oli väike pere, mul polnud vanemaid õdesid-vendi, kelle lapsi oleksin kasvamas näinud. Mulle oli see uus kogemus. Esimene vannitamine oli küll nii, et isa hoidis last, mina pesin.

Lapsed ise ka õpetavad lapsevanemaks olemist ja hakkama saamist.

Meie viies laps Tiit sündis siis, kui tüdrukud olid juba suured ja aitasid hea meelega väikest venda hoida. Ajad olid muutunud ja meil oli kiriku juures palju tööd. Kui Tiit suuremaks sai, hakkasid õed juba järgemööda kodust lahkuma. Tiit kasvas ise ja tal olid õdedest palju suuremad vabadused.

Mida oled oma emalt õppinud?

Emali oli hea kokk ja perenaine, hea küpsetaja ja rätsep. Et ta töötas kodus, pole ei mina ega mu vend lasteaias käinud. Emaga oli mul soe suhe. Sain temalt kindlustunde ega kartnud seetõttu oma pere loomist ja hakkama saamist.

Mind on kasvatatud vennastekoguduse vaimus. Laulsime kodus palju. Emali ja vanaemali õpetasid mulle vaimulikke laule, mida olen õpetanud ka oma lastele.

Suviti olin tädilastega maal vanaemali juures. Meid oli kokku viis last. Kui tülitsetime, siis vanaemali lepitab meid. Vanaemali juures olen ka maatöid teinud, kuigi olen Tallinna laps.

Süüa mulle meeldib teha, eriti praade ja muud sooja toitu. Seda olen emalt õppinud. Suur küpsetajali ma ei ole, aga kui vaja, saan hakkama. Tütred on minust paremad küpsetajad.

Mirjam ja Maria sündisid 1976, Lydia 1977, Lea 1978. Kuidas sa neljali väikese lapsega toime tulid, kuidas konflikte lahendasid?

Haapsalus mind kui kirikuõpetajali naist kooli muusikaõpetajaks ei võetud. Hakkasin siis kodus tööle. Olen organistili ja koorijuhili töö kõrvalt 10 aastat tollasele teeninduskombinaadile kindaid-kampsuneid kudunud ja tikkinud.

Mulle oli loomulik, et pead elus kõigega hakkama saama ja tegema, mida emali roll nõuab. Esialgu tuli pesu käsitsi pesta. Pampereid tol ajal ei olnud. Õnneks sündisid kaksikud suvel, mähkmeid sai enamasti õues kuivatada. Tol ajal olid hoopis teised mured kui praegu, ka beebiriideid polnud võtta.

Lapsed said kodus kasvada, kodus oli rahulik õhkkond. Lapsed mängisid koos, kohe hommikul hakkasid nukkudega kodu mängima. Eks tülisid ikkagi tekkis, aga need tuli kohe ära lahendada, vägivalda ei tohtinud olla. Pikka viha ei peetud, paluti andeks ja mäng läks edasi.

Lähtusime kristlikust põhimõttest, et vägivallale vägivallaga ei vasta. See tekitas kooliga konflikti. Tol ajal õpetati, et kui keegi lööb, siis löö vastu. Meie kasvasime lapsi nii, et ei tohi vastu lüüa: mine lihtsalt ära ja edaspidi väldi seda inimest! Eks lapsed vahel kannatasid ka sellepärast ja küllap nad vahel ka vastu löid.

Millised on olnud kõigeli raskemad ajad?

Väga raske oli, kui saime teada, et Mariali on bronhiaalastma ja arst ütles, et peame kas elukohtali vahetama või panema ta sanatoorsesse kooli. Pidime viimali lapse Eesti teise otsali, Tõrvasse. Mariali oli just 3. klassi lõpetanud. Tali õppis neli aastali Helme sanatoorses koolis. See oli meile väga raske aeg. Suurt muret on teinud abikaasali tervis. Tänu koguduse eestpalvetele ja sõprade palvetele on tali neist eluga väljali tulnud.

Kuidas oled suutnud ühitada töö- ja pereeluli?

Et meili teine kodu on olnud kirik, on kirikutöö tihedalt põimunud pereeluga. Koguduse töö on kõigeli tähtsam, siis tuleb kõik muu. Varem oli kirikutööks ainult pühapäevane teenistus ja mõnili talitus nädalali sees. Koguduse kantselei oli meili kodus. Lauluproovid toimusid meili elutoas. Tiit mängis seni lastega teises toas, aga ega lapsed kaht tundi toas püsinud, tulid ikkagi proovi, istusid lauljail süles ja said lemmiktädidelt kommi.

Millised kodutööd sulle ei meeldi?

Ebameeldivali tööd vist polegi. Kui on aega, teen iga tööd hea meelega. Näiteks koristamiseks ei jagu kunagi piisavalt aega, aga seda ütlevad vist kõik naised. Maja on suur, tööd palju. Tublid lapselapsed käivad abiks: poisid niidavad muru, tüdrukutele meeldib rohkem vanaemali juures koristada kui kodus. Rahel, Rebekali ja Mariali on juba tublid abilised.

Selle asemeli et kõrgeid külalisi restoranis võõrustada, võtate teili neid vastu pigem oma kodus, sest iga kodu on intiimne ja kordumatu, restoran aga igal pool ühtmoodi anonüümne. Keda kõrgetest külalistest meenutada?

40 aasta jooksul on meili kodus käinud tuhandeid külalisi, neli külalisteraamatut on täis, viies läheb. Kohvitali pole kedagi ärali saadetud. Meenub Soome presidendi Mauno Koivisto abikaasali Tellervo

Koivisto, kes külastas meid pöördelisel ajal. Tema saatja oli Ingrid Rüütel.

Milline on teie pere tööjaotus?

Meie peres on traditsiooniline tööjaotus, naisteöö on koristamine, pesupesemine ja söögitegemine. Tiit aitab suvilas muru niita, värvida ja muid meestetöid teha.

Millised on teie pere traditsioonid?

Meile meeldib reisida, igal aastal teeme ühe pikema reisi - nüüd kahekesi, varem koos perega. Kui lapsed väiksed olid, sõitsime nädal aega autoga mööda Eestit ringi, ööbisime pastoraatides ametivendade juures. Välismaale tol ajal ju ei saanud.

Nüüd oleme teinud ühiseid reise koos laste peredega, viimane oli laevareis Rootsi meie 40. pulma-aastapäeval. Pidasime Stockholmis Rootsi eesti koguduse kirikus väikese palvuse. Puudus vaid üks väimees, teised olid kõik kohal. Seda reisi meenutavad suuremad lapselapsed siiani.

Peame koos sünnipäevi. Jõulu ajal tuleme kokku. Praegu veel mahume kahekümnekesi ühe laua äärde. Kuigi meil on jõulu ajal abikaasaga palju tööd, leiame ikka paar tundi ühiseks koosolemiseks jõululaupäeva õhtul või abikaasa sünnipäeval esimesel jõulupühal.

Lehte Ilves

Salumäe pere veebruaris 2015

Mida oled oma emalt õppinud?

TütärLydia

Olen oma vanemalt õppinud viisakust, ausust ja võrdsust. Täna, aitäh, head aega – need sõnad saime juba emapiimaga külge. Et olime neljakesi kõik korraga väikesed, ei tohtinud valskust olla. Kõike tuli võrdselt jagada. Koduse kasvatuses juures kehtis põhimõte: tunnista oma viga, kui oled eksinud, palu andeks.

Emal eeskujul kasvas meid olema hea ja abivalmis. Emal oli ja on meie jaoks alati olemas. Kui meil on abi vaja, et ütle ta iial ära, olgu tal endal kui tahes kiire. Ta on heasüdamlik ja lahke.

Emal on suur organiseerimisvõime, ta on hea korraldaja ja viib oma plaanid ka täide. Kui ta otsustab, et hakkab remonti tegema, aga keegi ei võta vedu, algatab ta nagu möödaminnes ikkagi remondi.

Emal oli nagu linnuema, meile jäagitult pühendunud. Väiksena sõitsime palju ringi, suviti käisime tollases Leningradis, sest isa teenis seal ingeri kogudust. Esimese öö magasime vanavanemate juures

Kuusalus. Autosõidu ajal oli emal käterätik ja korv süles ning ta tegi võileibu. Pere oli suur, kellelgi oli kogu aeg käsi pikal. Ema mõtles sõidu ajal mängu välja, et me ei tülitseks või võttis laulu üles. Õhtuti luges ta meile raamatuid ette, olime neljakesi igaüks oma voodis, ema istus laua taga. Tuli oli kustutatud, ainult laualamp põles. Ema luges ja luges, kuni ta jutt läks aina aeglasemaks – emal tuli tukk peale. Kui me siis teda hõikasime, hakkas ema nagu üleskeeratud tibu jälle kiiremini toksima (lugema) - kuni hakkas jälle imelikke lauseid tulema. Ema võis õhtuks ikka päris ära väsida meiega jahmerdamisest. Kui meie jäime magama, hakkas tema veel nõusid ja pesu pesema. Ema ei olnud kuri, aga me käisime nõöri mööda. Üldiselt olime head lapsed, nagu ingliskoor - vähemalt minu arust. Ei mäleta, et ema oleks meid tutistanud. Väga harva seisime nurgas. Kui saime karistada, siis ikka neljakesi koos, sest tegime koos pahandust.

Tütar Maria

Nii emalt kui ka isalt olen õppinud pere väärtustamist ja perega koos olemist, tähtpäevade ühist tähistamist. Püüan seda ka oma peres edasi viia.

Olen neilt õppinud pühendumust kirikutööle ja armastust selle töö vastu. Kuigi pühendumine võtab palju aega ja energiat, annab see ka palju head vastu. Ema ja isa on õpetanud mind Jumalat usaldama ja mitte üleliia muretsema. Kui väikesed olime, õpetas ema meile söögi- ja õhtupalvet, luges meile õhtuti piiblilugusid, õpetas omavahel leppima ja andestama.

Et kasvasime kirikuõpetaja peres, käis meil tihti külalisi. Saime juba varakult õppida tundma teistsuguseid keeli ja kultuure. Alguses oli isegi koguduse kantselei meie kodus ja saime juba lapsena õppida telefoni teel võõrastega suhtlema ja isa kabinetis liikmemaksu vastu võtma. Meie elutoas toimusid emal kooriproovid ja siis oli meil põnev, sest mõni tädi tõi kommi ja mõni onu tegi meiega nalja. Kui riigipiirid lahti läksid, siis tuli meile külalisi ka välismaalt. Koos emaga tegime külaliste tulekuks alati kodu korda. See on mulle siiani väga tähtis, et kui külalised tulevad, oleks kodu korras. Külaliste vastuvõtmise harjumus ja avatus on lapsepõlvkodust päritud ning seda on tore ka oma kodus jätkata.

Lia Salumäe

Sündis 29. oktoobril 1955 Tallinnas. Lõpetas 1975 G. Otsa nimelise muusikakooli, koorijuhtmuusikaõpetaja. 1987 lõpetas EELK usuteaduse instituudi kirikumuusika osakonna oreli eriala prof. Hugo Lepnurme juures.

EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse muusikajuht, organist ja koorijuht.

1975. aastal abiellus Tiit Salumäega ja asus elama Haapsallu.

Lapsed:

Maria Strauss (41) - Tartu ülikooli lõpetanud saksa filoloog, tõlk ja giid. On koos abikaasa Michaga rajanud Haapsalu vanalinna peresõbraliku majutuskoha *maria's house*. Peres kasvab neli last: Rahel Aurelia (15), Rebeka Elisabeth (13), Gloria Magdalema (7) ja Grete Katharina (5).

Mirjam Behrendt (41) - lõpetanud Eesti muusikaakadeemia, töötab Lõuna-Saksamaal viiuliõpetajana ja Montessori lasteaia kasvatajana. Abikaasa Frangiga elab Müncheni lähedal Petershauseni linnas.

Lydia Kalda (40) - Haapsalu Rannarootsi muuseumi administraator-pedagoog. Kasvatab koos abikaasa Indrekuga kolme last: Matteus (14), Markus Rafael (13) ja Marii (10).

Lea Salumäe (39) - lõpetanud Viljandi kultuuriakadeemia kirikumuusik-muusikaõpetajana ja Tartu ülikoolist magistriõppe. Töötab kirikumuusikuna Soome ühes suuremas luteri koguduses Seinäjoel.

Tiit Salumäe jun (27) - elab Tallinnas, on väikeettevõtjast elektrik. Kasvatab koos abikaasa Jekaterinaga kahte last: Steven (1a 10k) ja Lisett (4k).

Lehte Ilves

JAANI KIRIKUS ON HUVITAV NÄITUS.

Ungari Instituut tõi Haapsallu näituse „Soli Deo Gloria ehk viis sajandit reformatsiooni Ungaris“

Avatud kogu suve Haapsalu Jaani kirikus

Ungari Instituudi ja Ungari Väliskaubanduse ning Välisministeeriumi koostöös valminud näitus kajastab Ungari ja laiemalt Kesk-Euroopa ajalugu reformatsioonile eelnenud sündmustest tänapäevani, tuues esile sidemeid usuelu, trükisõna leviku, hariduselu, õpirännete ning laiemalt nende riikide ajaloo ning kujunemise vahel.

Näituse eesti keelde tõlkimist just 2018. aastal pidas Ungari Instituut vajalikuks mh põhjusel, et see toob esile reformeeritud kirikute osatähtsuse Ungari ja ka Eesti iseseisvumise teel, sidudes temaatika Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaga ning tehes sellega ühtlasi kingituse Eesti riigile.

Ungaris levisid 16.-17. sajandil lisaks Martin Lutheri õpetusele ka Johann Calvini tõekspidamised, millest viimased ongi seal aja jooksul suurema kandepinna saavutanud. Luterlasi kutsuvad ungarlased evangelistideks ja kalviniste reformistideks.

Reformatsioon toimus Ungaris käsikäes tormiliste poliitiliste muutustega. Kunagine suur ja võimas Püha Istváni aastal 1000 asutatud kuningriik oli 16. sajandi esimeseks pooleks jõudnud eksistentsiaalsesse kriisi. Võimsust kaotav riik leidis aga tuge reformatsioonist. Ungari aladel oli reformatsioonijärgsel kirikul kanda oluline roll rahvusluse kandjana – pärast 1526. aasta kaotust Osmanite impeeriumi vägedele Mohácsi all ja 1541. aasta Buda kindluse langemist lõhenes riik saja viiekümneks aastaks kolmeks – läänes katoliiklikud Habsburgide alad, Kesk-Ungari aladel Osmanite impeerium ning Ida-Ungaris ehk Transilvaanias teatava iseseisvuse säilitanud Ungari vürstiriik, sisuliselt aga Osmanite vasallriik.

Transilvaaniast kujunes sel ajal mitmes mõttes ungari rahvusidentiteedi hoidja ning reformeeritud kiriku süda. Just Transilvaanias, Tordai linnas, peeti toleaegeid parlamendiistungeid. 1568. aasta Tordai sinodil ehk parlamendiistungil võeti esimest korda Euroopas vastu usuvabaduse deklaratsioon, mis kehtestas usuvabaduse kõigile riiki sissetoodud usunditele katoliiklusest reformeeritud kirikuni. Esimese ungarikeelse piibli järgi jõuti 1590. aastal samuti Transilvaanias, Vizsoly linnas, kus trükiti praost Gáspár Károli ja tema abiliste tõlgitud täispiibel, kokku 700-800 eksemplaris.

Ka Ungaris aitas reformatsioon laiemaltki kaasa emakeelse kirjasõna levikule. 17. sajandi jooksul jõudis ilmuda üle 900 ungarikeelse teose, mis eeldas ka trükikodade teket ning lugejaskonda. Viimast aitas kasvatada kiiresti arenev koolivõrgustik.

Koolide levik ning omavahelised sidemed toetasid õpirännete algust. Tänapäevases mõistes välisüliõpilastena jõudsid meie suguvennad õppima paljudesse Euroopa tunnustatud ülikoolidesse, kellest vähemalt üks jõudis õppida ning silmaringi avardada ka toleaeelses Dorpatis (Tartus).

Luterlike kirikukoolide kasvandikud olid muuhulgas märkimisväärsed ungari vabadusvõitlejad luuletaja Sándor Petőfi ja poliitik Lajos Kossuth. 1848. aasta 15. märtsil käivituse järel seda, kui Petőfi oli rahvusmuuseumi trepilt ette lugenud oma „Rahvuslaulu“ ja 12 punkti nõudmistega Habsburgide keisrile, Ferdinand I-le, Ungari revolutsioon ja vabadusvõitlus. Vabadusvõitlust, mis küll poolteist aastat hiljem Vene tsaararmee abiga maha suruti, peetakse tänapäeval ungari rahvusidentiteedi üheks olulisemaks alustoeks ja rahvusmütoloogia osaks. Huvitav on siinkohal märkida, et vastaspoolel võidelnud tsaararmee ridades leidis muuhulgas ka meie rahvuskaaslasi, eestlasi, kel avanes esimest korda võimalus näha ühe allasurutud rahva vabaduspüüdlusi, mis hiljem võisid anda indu ning usku ka meie rahvusliku ärkamisliikumise tegelastele.

Tänapäeval töötab Ungaris hulgaliselt kalvinistlikke ja luterlikke koole ning kogudusi. Riigis on kolm kalvinistlikku ning üks luterlik ülikool. 2011. aasta rahvaloenduse järgi on Ungari elanikest 37,1 % katoliiklased, 11,6 % reformeeritud kiriku liikmed ja 2,2 % luterlased.

Ühest küljest räägib näitus reformatsiooni ajaloost Ungaris, teisalt annab laiemat pildi sellest, kuidas reformatsioon on kogu piirkonna ajalugu 500 aasta jooksul mõjutanud. Soovitame näitust ka koolidele. Selle abil on ajaloo- ja kultuuriajaloo- või usuõpetuse õpetajail hea õpilastele tutvustada Ungari ja selle lähiriikide ajalugu ning kultuuri. Näituse juurde pakume koolidele abimaterjalina ka

töölehte koolitunni pidamiseks ning interaktiivsemaks muutmiseks. Näitus koosneb 17 rullstendist suurusega 2 x 1,2 m.

Siiri Erm-Nairismägi

Ungari Instituut/Ungari Suursaatkonna Tallinna Esindus – programmijuht

MAIKUU PIIBEL KÖÖGIS.

19. mail oli meil selle hooaja viimane Piibel köögis, kus valmistasime juudi toitu ja rääkisime juudi söögikommetest. Saime teada, et juudi toit peab olema koššer, mis tähendab „kõlbulik“. Juutidel on väga täpsed eeskirjad, milliseid elusolendeid tohib süüa, samuti on ette kirjutatud, kuidas loomad või linnud tuleb tappa ja kuidas nendega edasi toimetada. Juudid ei söö verd. Samuti on keelatud kokku panna liha- ja piimasaadusi. Juudi kodus on eraldi külmkapid liha- ja piimatoitude hoidmiseks, eraldi kraanikausid, eraldi taldrikud ja söögiriistad, isegi eraldi laudlinad. Mõeldamatu on juua kohvi koorega, kui selle kõrvale süüakse lihapirukat või määrida võid leivale, kui leivakatteks on vorst või sink. Reeglid on koguni nii ranged, et kui taldrikul on olnud juustuviil, ei tohi seda taldrikut enam iial kasutada liha serveerimiseks. Noaga, millega on lõigatud liha, ei tohi iial lõigata juustu või määrida võid. Ka kõhus ei tohi piim ja liha kokku saada: pärast lihatoidu söömist tuleb oodata 6 tundi, pärast piimatoidu söömist 1 tund. Vahepeal võib süüa nn neutraalseid toite.

Tutvusime ka mõnede tüüpiliste juudi toitudega: *pita*-leib, munarook *šakšuka*, juustud *safed* ja *labneh*, tänavatoit *shawarma* ja sabatisai *haala*.

Toiduks valmistasime kahte rooga: *hatzilim pilpel*'i ja magustoiduks šokolaadipakikesi. Lisame ka nende roogade retseptid, mis on võetud Salmen Šois'i raamatust „Juudi köök“.

HATZILIM PILPEL

Heebrea keeles tähendab *hatzilim* baklažaan ning *pilpel* vürtsikast ja piprast maitset. See tuline tomati-baklažaanihautis on iisraeli köögi tüüpiline roog.

Koostisosad (kuuele):

4 spl oliiviõli; 1 suur baklažaan (tükeldatud); 2 mugulsibulat (tükeldatud); 4 küüslauguküünt (hakitud); 1 suur roheline paprika (tükeldatud); 1 tšilli (hakitud); 4 tomatit (tükeldatud); 3 spl tomatipüreed; 1 tl kurkumipulbrit; 1/2 tl Cayenne'i pipart; 400 g kurnatud konservkikerherneid; 1 sidruni mahl; 3 spl koriandrilehti (hakitud) ja soola.

Pruunista pooles koguses oliiviõlis baklažaanitükid ja tõsta sõelale nõrguma. Kuumuta ülejäänud oliiviõlis sibul, küüslauk, paprika ja tšilli pehmeks. Lisa tomatid, tomatipüree, vürtsid ja sool ning kuumuta, kuni saad parajalt paksu kastme. Vajadusel lisa vett. Lisa kastmele kikerherned ja kuumuta umbes 5 minutit, lisa baklažaan ja kuumuta veel 5-10 minutit, kuni maitset on segunenud. Lisa soovi järgi sidrunimahla ja koriandrilehti. Enne serveerimist lase jahtuda.

ŠOKOLAADIPAKIKESED

Filotainast pähklise šokolaadisuga kuninglik magusroog. Sobiv pakkuda eriti pidulike pühade, nagu *Roš ha-Šana* (uus-aasta) lauale.

Koostisosad (kaheksale):

50-80 g võid (sulatatud), lisaks veidi pintseldamiseks

80 g metspähkleid (purustatud)

1 spl värsked mündilehti (hakitud)

100 ml rõõska koort (vahukoort)

2 söögiõuna (kooritud ja riivitud)

50 g šokolaadi (sulatatud)

8 lehte filotainast

Tuhksuhkrut toidule raputamiseks

Eelsoojenda ahi 190 kraadini. Sega kausis pähklid, või, mündilehed ja rõõsk koor. Lisa riivitud õun, nirista juurde sulatatud šokolaad ja sega hästi läbi. Lõika tainalehed neljaks 10 cm ruuduks. Pintselda üks ruut võiga, aseta sellele teine ruut ning pintselda samuti võiga. Pane ruudu keskele supilusikatäis šokolaadisega, tõsta tainaruudu nurgad üles ja suru omavahel kokku. Korda, kuni kogu tainas ja täidis on kasutatud. Aseta pakikesed küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadile ja

küpseta ahjus 10 minutit, kuni need on kuldsed ja krõbedad. Lase jahtuda. Raputa peale tuhksuhkur ja serveeri.

Haapsalus

Jeruusalemmas 2011

Uute Piibel köögis kohtumistega jätkame juba sügisel.

Karin Teder

NATUKE NALJA.

*Banketil juhtub ettekandja valama piiskopi sutaanile kausitäie sousti. Vaevu enesevalitsust säilitades lausub piiskop:
"Mina olen kirikumees. Ehk on mõni kohalviibivatest härradest nü lahke ja väljendab minu tundmusi?!"*

PILTE MAI SÜNDMUSTEST.

EELK tunnustused pälvisid mitmed meie koguduse liikmed, teiste hulgas ka Sirje Kaasik ja Indrek Huul.

SÜNNIPÄEVAD JUUNIS.

1. juuni	Kenert Rehkalt	
2. juuni	Alexander Murdmaa	10
	Maija Kaisa Oja	
3. juuni	Laine Kera	77
	Getter Möldre	10
	Gabriel Laanepuu-Westrum	5
4. juuni	Indrek Leit	
	Merel Keldrima	
	Karl-Edgar Proos	10
5. juuni	Aston Martin	
7. juuni	Rainer Randmets	
	Kaisa Randpere	
	Karli Kliss	
8. juuni	Lia Toomelaid	88
11. juuni	Heli Hansen	
	Scarlet Lämmergas	10
12. juuni	Kalle Jätsa	
13. juuni	Alexandra Drabold	
14. juuni	Erki Holmberg	
	Merle Leemet	
	Kalle Kelviste	
	Susanna Alliku	
15. juuni	Reio Engman	50
16. juuni	Anneli Tsarens	40
	Tarmo Barndök	
	Enriika Liiv	
	Emily Cramer	5
17. juuni	Madis Padu	
18. juuni	Eve Trei	65
	Lydia Kalda	
	Myrell Kalda	
19. juuni	Jana Raag	40
20. juuni	Andero Küttim	
	Ott Marten Peikel	
22. juuni	Madis Kütt	
	Aveli Reinser	10
23. juuni	Aasa Bander	84
24. juuni	Allan Kalamees	
25. juuni	Maria Strauss	
	Mirjam Behrendt	
26. juuni	Kristjan Hertzmann	
27. juuni	Alari Engman	
28. juuni	Peep Aedviir	35
	Indrek Reppo	
29. juuni	Õilme Huuk	
	Ruth Laasi	
	Hannes Rabi	
30. juuni	Robin Juurik	10

Palju õnne sünnipäevaks ja õnnistust uueks eluaastaks!

JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE.

**Ja samuti kui mina hüüdsin ja nemad ei kuulnud,
hüüavad nemad, aga mina ei kuule, ütleb vägede Issand. (Sakarja 7:13)**

Pühakiri kutsub meid korduvalt üles palvetama ja Jumala poole hüüdma, andes edasi Jumala enda töötused, et kui meie Teda hüüame, siis Tema kuuleb meid. Ometi on võimalikud ka olukorrad, kus Jumal ütleb juba ette, et Tema meid ei kuule ega vasta meile, rääkimata siis veel meie palve täitmisest. Katsume kõigepealt mõista, kui kohutav on selline olukord: Jumal on sageli meie viimane abi ja viimane lootus meie hädades, Tema, kes on armuline ja halastaja ja võib päästa iga häda seest. Ja nüüd ütleb Tema, kes ainsana võiks meid aidata: asjata on sul palvetada, ma ei kuule sind! Kuidas võime sattuda sellisesse olukorda? Kui Jumal hüüdis meid, aga meie tegime südame kõvaks ega võtnud Teda kuulda. Jumal juhtis tähelepanu sellele, millega Ta meie juures rahul ei ole, aga meie ei mõelnudki midagi muuta. Otsustasime, et see, millest südametunnistus meile märku andis, ei käi tegelikult meie kohta või olime koguni nii sõnakuulmatud, et ütlesime: Jah, ma usun küll, et see oleks Jumala tahtmine, ent mina ometi ennast ei muuda.

Miks peaks Jumal kuulma meid, kui meie Teda kuulda ei võta? Kui me just oma sõnakuulmatusega satume hädasse, miks peaks Jumal meid sellest hädast välja aitama? Kui näiteks Jumal korduvalt annab märku, et meie pereelu vajab muutmist, ent meie ei kuuletu, miks peaks siis Jumal aitama, kui me perekonna purunemise tõttu Tema poole kisendame? Miks peaks Jumal meid tervendama, kui meie ise oma tervisest ei hooli ja seda rikume? Jah, kui meie keeldume ütlemast Jumalale: „Sinu tahtmine sündigu!“, siis ütleb Tema meile: „sinu tahtmine sündigu!“ Ilmselt ei saa olla midagi kohutavamamat, kui et Jumal jätab meid meie oma tahte sisse, pääsemise lootuseta, meie oma pattude ja sõnakuulmatuse sisse.

Ometi on meil siiski veel lootust. On palve, mida Jumal alati tingimusteta kuulda võtab: see on patukahetsuspalve siirast südamest. Kui kahetseme oma sõnakuulmatust ja siiralt töötame edaspidi teha Tema tahtmist, siis Tema kuuleb meid taas ja aitab meid. Jumal on armuline ja halastaja ning rikas heldusest – kahetsejat, kes pöördub Tema poole, ei lükka Tema ära.

**Halastaja Jumal, meie Issand!
Kingi meile oma Püha Vaimu kaudu patutundmine,
et me võiksime olla Sulle kuulekad
ja alati teha Sinu tahtmist.
Lase meil märgata oma pattu
ja parandada meelt, kui Sina selleks märku annad.
Kuule ikka meie palveid ja aita meid,
kui hädas Sinu poole hüüame.
Sulle olgu austus, tänu ja ülistus
nüüd ja igavesti.**

Karin Teder

Reformatsiooni õunapuu õitseb!

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS.

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kl 9-15.
Kohtumine koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäega palutakse leppida kokku (tel. 52 80635).

Telefon 473 7166, 473 7167.

E-post haapsalu@eelk.ee

Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>

Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu

Pangakonto IBAN EE811010602003965006 (SEB);
IBAN EE442200001120274032 (SWEDBANK).

Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-post lisatakse kirjasaaajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Eesti kiriku elust saab lugeda <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

Jaani kirik on avatud reedel ja laupäeval kell 11 – 14 ja pühapäeval 13 – 16.

Jaani kirikus on näitus „Soli Deo gloria ehk viis sajandit reformatsiooni Ungaris“.

Toomkirik on avatud iga päev Vaata www.haapsalulinnus.ee

Linnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS.

Tiit Salumäe E-post: tsalumae@yahoo.com 5280 635.

Kristel Engman E-post: kengman@hotmail.com.

Lydia Kalda E-post: lydia.kalda@hotmail.com; 53477 633.

Lia Salumäe E-post: liasalumae@hotmail.com; 53039 835.

Lehte Ilves E-post: lehte.ilves@gmail.com

Karin Teder E-post: karin.teder@mail.ee

Maria Strauss E-post: mariastrauss@gmx.de

Tiia Laar E-post: tiia.laar@gmail.com

Teno Ilves E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soove, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.

